

## **РЕЦЕНЗИЯ**

**от проф. д.п.н Дора Левтерова**

**ПУ „Паисий Хилендарски“**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2. Педагогика

докторска програма *Специална педагогика*

**Автор: Харитини Христодулос Петриду**

**Тема: „Оценяване на двигателните умения при ученици с дислексия на развитието“**

**Научен ръководител: проф. д.п.н Нели Василева, СУ „Св. Климент Охридски“**

### **1. Общо описание на представените материали**

Със заповед № № РД 38-284/29.06.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм включена в научното жури на **Харитини Петриду** по процедурата за защита на дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“.

Харитини Христодулос Петриду е редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) с обучение на английски език към катедра Специална педагогика към Факултета по науки за образованието и изкуствата.

Представените материали отговарят на изискванията на ЗРАСРБ.

Дисертацията има обем от 226 страници и включва въведение, три глави, библиография от 913 заглавия с източници на английски и гръцки език. В дисертацията са включени 51 таблици и 14 фигури, илюстриращи факти и данни по дисертационното изследване.

Докторантката е приложила 10 броя публикации по темата на изследването. Публикациите са в реномирани научни издания и/или са представени на значими представителни научни форуми.

## **2. Кратки биографични данни за докторанта**

Докторантката е завършила бакалавърска степен по Физическо възпитание в Университета в Комотини и магистърска степен по Специална педагогика в СУ „Св. Климент Охридски“. Работи като учител по физическо възпитание. Владее английски език на ниво C2.

## **3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи**

Тематиката на дисертационната разработка е категорично актуална. Идентифицирането на различни аспекти на дислексия на развитието извежда възможности за коректно идентифициране на етиологични и симптоматични признаци и за правилни стратегии за терапевтични и образователни дейности.

## **4. Познаване на проблема**

Докторантката Петриду демонстрира обхватно познаване на проблематиката не само и единствено от впечатляващия брой ползваните източници, посочени в библиографската справка. Задълбоченото познаване на проблематиката е видно и от пространния и прецизен теоретичен анализ на проблематиката за трудностите в ученето и дислексия, в който личи не само познаване на различни школи и направления, но и личната пристрастеност на докторантката.

## **5. Методика на изследването**

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Избраната и приложена методика е пълната форма на второ издание на теста за двигателни умения на Bruininks-Oseretsky (Bruininks- Oseretsky Test of Motor Proficiency - BOT-2), предназначен за деца и младежи на възраст от 4 до 21 години. Специален акцент е поставен на значението и ограниченията на изследването.

## **6. Характеристика и оценка на дисертационния труд**

Дисертационният труд включва три глави.

В първата глава се представя теоретичния анализ на проблематиката в три параграфа. В първия параграф се интерпретират трудностите в ученето и дислексията през призмата на конструктивисткия подход към неврологичните разстройства като в исторически план са прецизирани американския фундаментален период, началния период до 70-те години, съвременния период в изследване на дислексия на развитието, фонологичната теория, теорията на бързата слухова обработка, теорията за магноцелуларния дефицит, за церебралната теория. Специален фокус е поставен на изясняване на термините и дефинициите за нарушенията в способността за учене. Вторият параграф е посветен на развитието на човека, растежа и съзряването на човека като логично спрямо тематиката на дисертационната разработка се интерпретира двигателното развитие и когнитивното развитие, както и ефекта на двигателните умения върху физическата активност и качеството на живот. Внесени са тълкувания на ефектите на двигателните дефицити върху емоционалното развитие. Прецизен анализ е направен на двигателните умения в позиции обща и финна моторика и праксис, изведени са различия между половете по отношение на двигателните умения и е направена връзка с дислексията.

Втората глава презентира методологията на изследването. Коректно е поставена целта на изследването и е декомпозирана в три ясни подцели. Значението на изследването е дефинирано с насоченост към разработване на по-ефективни програми за двигателно развитие, които учителите по физическо възпитание да прилагат при работа с ученици с дислексия на развитието в училище. Точно е поставена общата изследователска хипотеза с две подхипотези, както са изведени и статистически хипотези.

Трета глава е посветена на анализа на резултатите от изследването. Първо са описани ясно, точно и синтезирано участниците в изследването. Детайлно е описана цялата процедура на изследването. Диагностичният инструментариум е представен надлежно в научно-прецизен модел с детайли за приложение и разработване в исторически аспект на избраните диагностични инструменти. Представена е композитна и подтекстова структура на диагностичния инструментариум. Описана е процедурата по приложение на диагностичния инструментариум с оценяване и точкуване. Представени са резултати от статистическите изследвания с дескриптивен статистически анализ. Изведена е класификация въз основа на нормите на ВОТ-2 по пол и по диагноза (наличие/липса на дислексия). Направено е сравнение на двигателните показатели според наличието или отсъствието на диагноза. Уточнени са двигателните характеристики по пол. Прави впечатление, че докторантката Харитини Петриду прави успешен опит да обясни всяка забелязана особеност при получените резултати, които са онагледени с таблици и диаграми. Отделна е представена обобщаваща дискусия в която докторантката умело интерпретира резултати и прави сравнителни модел с резултати, получени

от други научни изследвания с използвания диагностичен инструментариум. В заключението обстоятелствено, с препратки към анализирани резултати, но без излишно разточителство са изведени констатации за хипотезите.

### **7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката**

Научните и приложните постижения в дисертационния труд са ясно очертани в посоките на формулиране и обосновка на нов научен проблем и доказване с нови средства на съществени нови страни в съществуващи научни проблеми и теории.

Приемам напълно посочените научни и приложни приноси от докторантката Харитини Петриду.

### **8. Преценка на публикациите по дисертационния труд**

Докторантката представя 10 броя публикации по темата на изследването. От представените публикации, четири са в съавторство с научния ръководител, две публикации в съавторство като едната Петриду е първи автор, а в другата е втори автор, останалите четири статии са самостоятелни. Статиите са представени на английски език.

### **9. Лично участие на докторанта(ката)**

Личното ми мнение е че проведеното дисертационно изследване е лично дело на докторантката Петриду и формулираните приноси и получени резултати са нейна лична заслуга.

### **10. Автореферат**

Авторефератът напълно съответства на дисертационния труд и отразява негови факти, резултати и анализи.

### **11. Критични забележки**

Нямам критични забележки, но препоръчвам на докторантката Харитини Петриду да публикува избрани аспекти на дисертационния си труд, тъй като получените резултати и анализ към тях биха били полезни на специалисти, учители и родители на ученици с дислексия и на всички заинтересовани от проблематиката.

## ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на ФНОИ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Харитини Петриду **притежава** дълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Специална педагогика като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на **Харитини Христодулос Петриду** в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2 Педагогика, докторска програма Специална педагогика.

17. 09. 2021 г.

Изготвил рецензията:

Проф. дпн Дора Левтерова-Гаджалова